

Over de Voorouders Frederix en hun evacuatie in de oorlog

1. Voorwoord

Mijn/Onze ouders Frederix (de generatie geboren tussen 1910 en 1924) zijn geboren in de door onze overgrootvader gebouwde boerderij aan de Hommersumseweg 3, bijna geheel verwoest in de tweede wereldoorlog en door onze grootvader met hulp van de 'Wederopbouw' op dezelfde plaats herbouwd.

De herbouwde ouderlijke boerderij ca. 1950:

Over de heel ingrijpende evacuatie periode tegen het einde van de oorlog heeft tante Leen een lezenswaardig dagboekje bijgehouden. Gertie (van Ome Jan) Frederix heeft het bewaard. Om het beter toegankelijk te maken heb ik het dagboekje uitgetypt.

Dit overgetypte dagboekje is van tante Leen (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 vervolgens twee pagina's uit het zakboekje van mijn vader, Harry Frederix, over dezelfde evacuatieperiode.

Persingen, januari 2019

Fried Frederix

4. Stamboom Frederix in Heijen

Godefridus Frederix was van 1868 tot 1902 pachtboer op boerderij "Hoeve de Schaaf". Godefridus werd daarom "de Schaafse Frits" genoemd. Onze overgrootouders kregen wel 9 kinderen. Maar vier hiervan zijn heel vroeg gestorven. Vervolgens een jongen op 5-jarige leeftijd; een jongen op 6-jarige leeftijd (of volgens onderzoek van Jean Frederix, is deze zoon echter broeder Stanislaus geworden); een dochter Anna bleef ongehuwd en op 24-jarige leeftijd gestorven; een zoon broeder Elzearus is in 1944 in Heerlen overleden. Alleen onze grootvader

Jacobus Franciscus 1879-1954,

is getrouwd en heeft kinderen gekregen.

?

In 1902 gaat Godefridus Frederix met zijn gezin van "Hoeve de Schaaf" naar een eigen boerderij, gebouwd aan de Hommersumseweg 3 in Heijen. Zoon Jacobus onze grootvader, is dan "bijna enigst kind" (hij hoeft bij erfenis later niet te "delen") wordt daar boer, en werd in 1908 kassier van de Boerenleenbank met kantoor aan huis. Jacobus werd "Jöp van de Schaafse Frits" genoemd.

Van 1902 tot 1926 is Wilhelm Boekholt pachter van Hoeve de Schaaf. Daarna gaat Boekholt naar het gekochte Nieuw Erf 4, waar de zoon Hannes boer is geworden. Hannes trouwt met Trui Urselmann; zie ook hoofdstuk 3. De moeder van haar vader (dat is Anna Frederix 1842-1901) is een zus van onze overgrootvader Godefridus. Hoeve "de Schaaf" was in die tijd eigendom van mevrouw Leontine Leurs uit Roermond. In 1925 heeft Frits Winkelmolen bij opbod de hoeve gekocht. De Schaaf is nu een recreatiecentrum van zijn kleinzoon Harry (samen met zijn zoon Sjors) Winkelmolen.

Hoeve de Schaaf ca. 1956

Onze grootvader Jacobus, geboren op 25 juli 1879, is dus de enigste van de kinderen van Godefridus die weer kinderen kreeg. Hij trouwde op 5 mei 1909 in Wanssum met Johanna Gertrudis Litjens geboren in Wanssum op 30 maart 1883. Omdat later veel van haar kleinkinderen de naam Truus kregen zal waarschijnlijk haar roepnaam niet Jo(hanna) maar Truus (of Trui) zijn geweest.

Dus mijn vader (en zijn broers en zussen) had geen neven of nichten.

Jacobus Frederix en Johanna Gertrudis Litjens kregen 13 kinderen.

- ☒ Oudste kind Wilhelmina Hubert, Willemientje 1910 is slechts 10 jaar geworden;
- ☒ van de volgende, een tweeling, is er een Johanna 1911, heel jong of bij de geboorte gestorven;
- ☒ Jacoba Petronella, Coba 1911 wordt het oudste;
- ☒ Godefridus Johannes, Frits 1912;
- ☒ tweeling Anna Maria, Anna 1913 en
- ☒ Hendrikus Wilhelmus, Harry 1913;
- ☒ Johanna Wilhelmina, Jo - Zr. Antonio 1915;
- ☒ Johannes Jacobus, Jan 1916
- ☒ Jacobus, 1917, overleden in 1919 op 1 of 2-jarige leeftijd,
- ☒ Helena Francisca, Leen 1919
- ☒ Wilhelmina Hubertina, Mina 1921
- ☒ Maria Jacoba, M(ar)ie 1922
- ☒ Petronella Gerarda Jacoba, Nel 1924

In juni 1929

In de tijd dat de eerste tien kinderen geboren werden, woonde grootvader bij hun in, aan de Hommersumseweg. Hij is in 1920 overleden. Hun grootmoeder heeft nog wel enkele jaren in de nieuw gebouwde boerderij gewoond maar is al in 1908 gestorven.

In juni 1937; staand: Leen, Mina, Jan, Coba, Harry, Frits en Anna. Zittend: Jacobus, Jo (zuster Antonio) en Johanna . Voor: Nel en Mie.

Van de tien volwassen geworden kinderen zijn er 8 getrouwd. Deze hebben samen in totaal 45 kinderen gekregen. Alle 8 huwelijken zijn voltrokken in een korte periode tussen 1947 en 1951; waarschijnlijk vanwege de oorlog- en evacuatieperiode. Daardoor zijn er veel neven en nichten in onze generatie van dezelfde leeftijd.

1. Coba trouwde in 1947 met Wim Willems; gingen wonen in de ouderlijke boerderij van Wim op het Nieuw erf in Heijen, toen nog behorende bij Afferden. Ze kregen vijf kinderen: Truus, Ger, Lien, Sjaak en Cor **Willems**.

2. Frits trouwde in 1948 met Jo van Duynhoven; gingen wonen in een huis aan de Wilhelminastraat in Ottersum. Ze kregen acht kinderen: Sjaak, Nellie, Gerry, Harrie, Cor, Frans, Marian en Carla **Frederix**.

3. Anna trouwde in 1951(?) met Dorus Mooren; gingen wonen in een boerderij in Megen. Ze kregen een kind: Harrie **Mooren**.

4. Harry trouwde in 1948 met Tina Hofmans; gingen wonen in een nieuw gebouwd huis aan de Hommersumseweg 1 in Heijen. Ze kregen zeven kinderen: Jac, Martin, Fried, Ria, Truus, Joke en Els **Frederix**.

5. Jan trouwde in 1951 met Hanna Peeters; gingen wonen in de ouderlijke boerderij van de familie aan de Hommersumseweg 3 in Heijen. Ze kregen vier kinderen: Gertie, Jacky, Carola en Martin **Frederix**.

6. Mina trouwde in 1948 (?) met Wim Stoffelen; gingen wonen in de boerderij aan de Hondsiepsebaan in Ottersum. Ze kregen negen kinderen: Truus, Harrie, Gerda, Annie, Gonnie, Sjaak, Jan, Teun en Wilma **Stoffelen**.

7. Mie trouwde in 1951 met Harry Mulders; gingen wonen in een nieuw gebouwd huis met fruitbedrijf aan de Bergerweg in Vlodrop. Ze kregen vier kinderen: Mariet, Jac, Frans en Truus **Mulders**.

8. Nel trouwde in 1948 met Thei Tegels; gingen wonen in een nieuw gebouwd huis op het Kweekbedrijf Zelder in Ven-Zelderheide-Ottersum. Ze kregen zeven kinderen: Sjaak, José, Henk, Fred, Hans, Paul en Karian **Tegels**.

Jo, Johanna, tante Jo is reeds voor de oorlog in 1933 als zuster Antonio, ingetreden in het klooster bij de Zusters van Liefde in Roermond. Tante Jo was toen nog maar 18 jaar oud en haar jongste zus Nel 9 jaar.

Ze is altijd in het onderwijs werkzaam geweest en heeft les gegeven o.a. aan de Opleiding voor Landbouwhuishoudlerares in Posterholt en later aan de diëtisten-opleiding in Nijmegen. De studenten noemden haar Toon.

Tijdens de evacuatieperiode in 1944 is tante Jo met de andere Zusters geëvacueerd in Leeuwarden in het Sint Jozefpension. Mijn moeder, Tina Hofmans (zij had al toen verkering met mijn vader, ome Harry), is met de familie Boekholt van het Nieuw erf geëvacueerd in Tolbert, gelegen tussen Groningen en Leeuwarden.

Op kerstavond komen tante Jo en Tina samen op de fiets vanuit het noorden naar de geëvacueerde Frederixen in de Achterhoek om samen Kerstmis te vieren. Zij fietsen enkele dagen later de 150 km weer terug.

Eind februari 1945 fietst mijn vader, ome Harry, met de kapelaan vanuit Groenlo naar het noorden, naar Tina en gaat dan ook nog samen met Tina naar tante Jo in Leeuwarden. Zie het dagboek van tante Leen in hoofdstuk 6.

Grootmoeder Johanna Litjens is in de oorlog overleden op 59-jarige leeftijd op 21 januari 1942. Zij heeft de evacuatieperiode niet meegemaakt. En heeft ook geen van haar kinderen zien trouwen. Grootvader Jacobus is ruim twaalf jaar na zijn vrouw op 16 november 1954 overleden op 75-jarige leeftijd. Beide zijn begraven op het kerkhof in Heijen.

De naam Frederix staat zeer prominent op hun grafmonument in Heijen. Het is een mooi aandenken aan onze familie stamboom in Heijen.

Na 1900 zijn er veel meer nakomelingen bij de stamboom Frederix. Naast de Heijense tak (doordat onze overgrootvader naar Hoeve "de Schaaf" in Heijen trok) zijn er twee grote takken in Afferden.

Een zoon van de generatie-opvolger van de genoemde Godefridus, Jacobus Martinus Daminius Frederix (1836-1918), weer een Godefridus (1866-1938) wordt bisschop in China. Hij vertrekt op 17 september 1893 vanuit Marseille per schip naar de missie in Kansoe in China. Hij is overleden op 20 juni 1938 in Tafung, Chansi China. Het kerkplein in Afferden is naar hem genoemd: mgr. Frederixplein.

6. Dagboek Tante Leen, evacuatie

Het kleine dagboekje begint met het woordje "Vervolg", maar er is geen vroeger gedeelte. Enkele leestips:

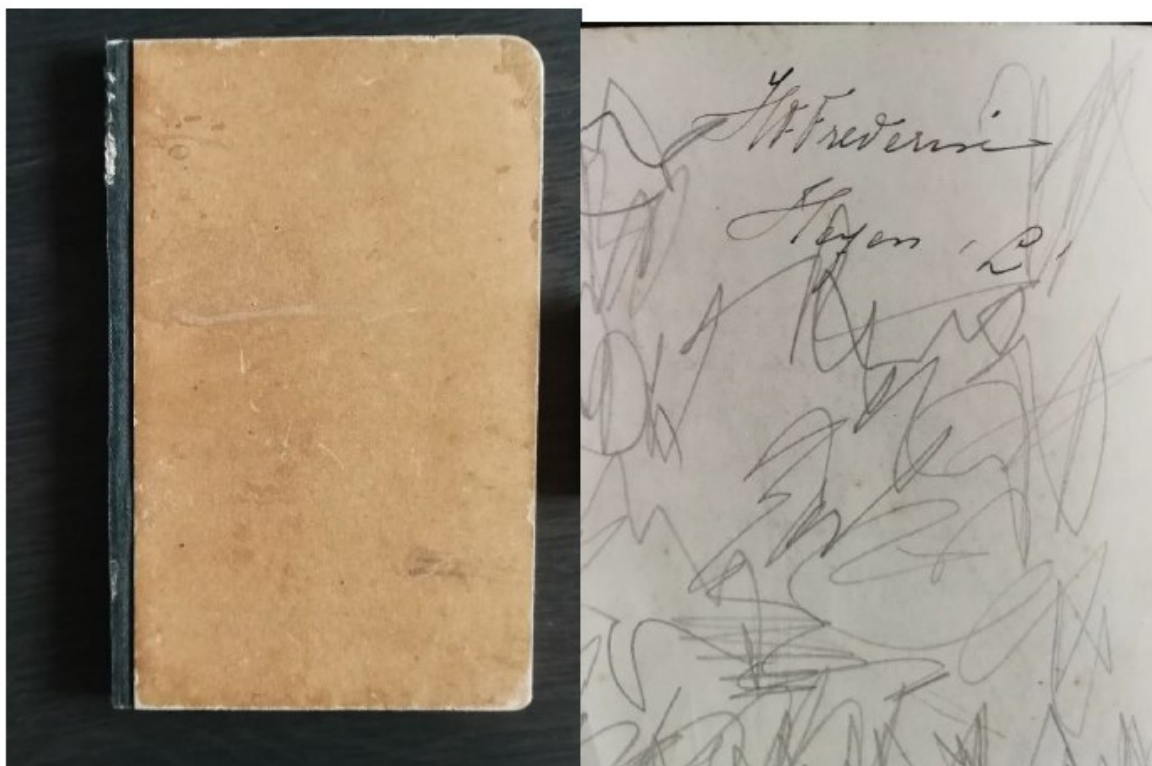
Ze evacueren in 1944 vanuit Heijen naar de Achterhoek aanvankelijk samen met hun burens de familie Willems, Hommersumseweg 5. De kinderen van het gezin Willems zijn ongeveer even oud als de kinderen Frederix; Elisabeth, Maria, Wim, Lodewijk, Jac, Nel, Fien, Bertha en Mientje. Soms noemt tante Leen in haar dagboekje: Nel en ons Nel... en af en toe komt W(im) Willems op bezoek en dat moet de latere echtgenote van tante Coba zijn, ome Wim, van het Nieuw Erf. Vader noemt dat ook in zijn zakboekje, zie hoofdstuk 7.

Het complete overgetypte dagboekje:

H.F. Frederix

Heijen (L.)

Vervolg

Zakboekje van Leen Frederix

Zondag 5 november 1944

Met verlicht hart overschreden we de Nederlandse grens. Terwijl we in Duitsland geen levend wezen op straat zagen stonden in Holland de straten vol mensen. Bekijks genoeg. Evacué's en burgers alles liep er door elkaar. Wij trokken door naar Zeddam met onze stukgelopen voeten.

We boften, daar stond een trammetje gereed tot vertrek naar Zeddam. Wij mochten instappen. Zodoende kwamen wij die de laatsten waren nog 't eerste aan van onze stoet. In Zeddam wachtten wij op de rest van onze groep. Dan werden we naar de school gestuurd waar dezelfde morgen de soldaten vertrokken waren. Het stro moest er uit gesjouwd worden. Daar verdiende Frits toch nog 2 paar sokken mee. Maar toen we hoorden dat we bij 'n boer onderdak kregen staken we onze vingers er niet meer naar uit.

Meester Vullings komt in 't schoolhuis bij den onderwijzer. De koster bij dokter Kok. Terpstra slaapt in 't magazijn van de boerenbond. 's Nachts om 3 uur beginnen ze te malen. Eten krijgen ze er niet. Holland in nood.

Frederix-Willems komt bij Arnold van Schriek, Vinkwijk 11 Zeddam. We slapen in 2 lege varkensstallen en pa en ma Willems met hun 3 jongste spruiten op 't knechtenkamertje. We hebben het er heel goed. 's Morgens balkenbrij en brood genoeg.

Het Nieuw Erf en degene die in de school op de Belt huisden zitten met 95 man bij één boer in Velthuizen.

Dinsdag 7 november 1944

Jan vertrekt per fiets naar de Wieringermeer.

Wim gaat met de kar voorop naar Lichtenvoorde- Groenlo. En Jac gaat daar per fiets 'n plaats zoeken om op eigen houtje kwartier te maken voor ons grote gezin.

Het regent dat het giet. Gelukkig behoeftden wij niet te lopen want alles gaat per tram naar Lichtenvoorde. Vertrek om één uur. Om half een stonden we daar te wachten in de gaat druipnatte regen. Tram was niet te zien. De straat was zwart van al het volk en de bagage. Hoe lang nog wachten in deze stromende regen!

Eindelijk komt er 'n trammetje aangesjokt. Het inpakken is nogal gauw gedaan en 't gaat in de richting..... Doetinchem. Want in Terborg is de lijn kapot. We zullen in Doetinchem blijven en de jongens die voorop zijn, gaan naar Lichtenvoorde. Wat nu gezongen. De besluiten veranderen hier ook iedere minuut.

Als we eindelijk in Doetinchem zijn, wordt het bevel gegeven van uitstappen; maar juist op tijd komt pastoor Sloot er bij te pas. Deze is al in Lichtenvoorde geweest en heeft daar kwartier gemaakt. Dus verder trammen. De pastoor van Siebengewald die bij ons in de beestenwagen staat deelt maar uit, zolang de voorraad strekt en wij zingen intussen wat, om de moed er in te houden.

De reis gaat over Doetinchem-Terborg-Varsseveld-Harreveld (waar de meeste Heijense uitstappen) naar Lichtenvoorde. Het was stikdonker toen we er aankwamen. Frits, Harry, Jac, Wim en Bertha en Cor Verriet waren aan de halte. Ze hadden ons gauw gevonden en toen met pak en zak naar Groenlo.

Het was een hondenweer: vreselijke wind en aanhoudende zware buien, waarbij 't zo donker werd dat we elkaar vast moesten houden om niet van de weg te raken. De wagen voor ons konden we niet meer zien. Plotseling paniekstemming: de wagen slaat half om in een bomgat. Bij het licht van een te hulp gekomen fietser wordt de wagen met vereende krachten weer overeind gehaald en verder gaat 't weer in 't stikdonker.

In de straten van Groenlo, 100 m voor de plaats van bestemming brak de burg van het spuitwagentje. Wat een pech in de stikdonkere nacht. Daar rinkelt een bord in scherven over de grond. We zijn radeloos wat e doen. Dan maar de wagen in 't eerste 't beste huis binnenzetten. Cor vraagt en 't is goed. Maar we zijn zo dicht bij huis dan kunnen we ook wel doorrijden. Doornat en koud komen we bij Verriet aan, waar 'n warme maaltijd ons allen goed doet. Een paar matrassen op de grond en wij slapen als prinses. De jongens slapen op het vloerkleed. De baby's huilen. Buiten regent en waait het nog steeds door, en wij zijn blij dat we eindelijk van het sjouwen af zijn, want de volgende dag zullen we bij verschillende mensen ondergebracht worden.

Woensdag 8 november

Allen dragen zorgen voor de evacuée's opdat zij behoorlijk onderdak krijgen. Cor brengt ieder op zijn bestemde plaats:

Anna bij bakker Hoytink

Jac, Bertha en Nel (allen Willems?) bij de zusters in het gasthuis.

Mien bij de Kort 'n politieman.

Ik bij Berkemeijer, Maliebaan A362b of: Bastenwal A362b.

Koba en Wim (Willems) bij Ten Brake "de Snippert".

Frits bij boer Mentink.

Harry bij de Bochten. (te Bogt)

Marie bij Hulshof.

Nel, Fien (Willems ?) en Mientje (Willems?) blijven bij Verriet waar ook Sjef Kessels en familie zijn.

Ik heb het niet druk. Het is een mooi gezin. De man heeft zich gemeld voor 't graafwerk in Zevenaar voor de gijzelaars die anders doodgeschoten worden. Er zijn twee kinderen. Mini is 7 jaar en Lowieke is 2 jaar. Ik help mevrouw wat in 't huishouden en ga 's avonds om 8 uur naar de Kort om daar te slapen naast Mien. Daar brei ik 's avonds nog wat aan 'n broekje en hier bij Berkemeijer brei ik aan een broekje voor Lowieke. Het is iedere dag vuil en miezerig weer. Geen weer om uit te gaan, geen weer voor de Tommy's, alleen weer voor de verliezende partij.

Zondag 12 november

Naar de mis van kwart voor negen geweest. De deken sprak een woord over de gijzelaars die in Zevenaar vastzitten. Vrijdag 10 november zouden ze ter dood gebracht worden indien Groenlo niet het vereiste aantal arbeiders leverde voor het graafwerk in Zevenaar. De laatste nacht werden er nog veel opgepikt zodat het aantal er was. De gijzelaars zijn niet ter dood gebracht maar nog niet vrij gelaten. Er zullen nog een honderd arbeiders bij moeten komen om de andere af te lossen zodat ieder een beurt krijgt om een week naar huis te gaan.

Zondagmiddag

Nel en Fien Willems en ons Nel en Anna komen hier een bezoek brengen. We gaan weer gauw weg want we willen naar de Snippert. Mien gaat ook mee. Meneer Verriet, Mia en Jac zijn al voorop. Zij gaan naar de grens, waar ze Tiny (?) en Marijn (?) zullen treffen. Bij de Snippert is 't een gezellige drukte. Limburg is 't beste vertegenwoordigd. Het is donker als we terug gaan, dan nog naar Hoytink waar Anna is. Plots gaat daar het licht uit, maar ze hebben nog petroleum, dat gelukkig niet lang gebruikt hoeft te worden. Na een beetje zoeken kom ik eindelijk op de goede weg naar huis. Frits en Harry moeten dan nog een half uur verder lopen. 's Avonds gaan we kaartspelen bij de Kort.

Maandag 13 november

Om half drie als ik juist naar 't gasthuis wil gaan komen de gijzelaars terug en wordt er gefeest te midden van veel bloembouquetten. In 't gasthuis bij Nel hoor ik het laatste nieuws van kapelaan van de Haghen. Dan nog eventjes naar Verriet en met een onverwachte regenbui op mijn dak kom ik thuis. Natuurlijk weer natte voeten want mijn schoenen zijn kapot.

Zondag 19 november

Bezoek gebracht aan Hulshof waar Marie is. De hele familie Frederix was present, tenminste voor zover mogelijk is. De soldaten in Groenlo houden zich gereed voor vertrek. Grote troepen- en wagentransport van Rotterdam over Groenlo naar Wesel Duitsland. 's Nachts half 2 komen ze hier overal voor inkwartiering voor 1 nacht.

Hevige strijd aan de fronten:

- 1. Venlo- Roermond- Meijel*
- 2. Aken-Stolberg-Geilenkirchen*
- 3. Lotharingen (Metz)*

Hevige strijd om de vesting Budapest.

Van Wientjes uit Heijen bericht (16 november ontvangen) gekregen dat zij en veel andere dorpsgenoten in Laren en Bussum zitten. Jan is er geweest op zijn reis naar de Wieringermeer (over Ede-Barneveld-Laren-Purmerend).

Zondag 26 november

Gisteravond is Berkemeijer stiekem thuis gekomen. Ruim 3 uur gefietst van Zevenaar af. Vandaag druk met zijn spullen in orde maken; kleren en kousen repareren. Hij stelt het volste vertrouwen in mij en rekt er op dat ik goed voor zijn vrouw zal zorgen. Maandagmiddag vertrekt hij weer. An en ik naar Hulshof.

Dinsdag 28 november

Mien is het moe bij de Kort. Ze wil weg. Bij Hulshof kunnen ze haar deze week goed gebruiken voor te spinnen; maar de volgende week komt de meid daar terug uit 't ziekenhuis en is voor Mien geen plaats meer. Wel bij Banning, een zuster van mevrouw Hulshof. Ze spreken af dat ze daar komt. Het is echter geen goed adres voor "meiden". Dus dat in geen geval. In Groenlo worden nog verschillende adressen in overweging genomen maar dan nog liever bij 'n boer, nl. Bleumink waar Frits is. Dat wordt goed gekeurd. Nu komt nog het zwaarste werk: de familie de Kort inlichten. An zal met Mien meegaan. Hij is woest en gaat vreselijk te keer: "nog liever nu gaan dan over 5 minuten". Zij pakken hun boeltje bij elkaar, nemen de dekens onder den arm en komen zo naar Berkemeijer, waar alles in geuren en kleuren verteld wordt. Mien en ik slapen nu daar.

Woensdag 29 november

Juffrouw Berkemeijer is ziek. Mien blijft tot na de middag hier om het eten te koken en gaat dan naar Hulshof. Nu wordt het voor mij moeilijker want nu ben ik huishoudster, ziekenverpleegster en kinderverzorgster bij elkaar.

Het eten koken valt nog al mee, als de kachel maar branden wou. Dat is een kruis. De hele morgen heb je werk in de keuken. De slaap- en zitkamer blijft liggen tot na de middag. Dan begint hetzelfde gezanik met de haard en vooral 's avonds met het pap koken. Als de kinderen naar bed zijn en alles wat opgeruimd is, 's avonds om 9 uur dan kun je nog wat kapotte kousen gaan stoppen bij een karig petroleumlamp is of bij een flikkerend kaarsje. Soms komt haar zuster (tante Dina) koken. Dat scheelt al veel. Dan kan ik als het werk wat opschiet voor de middag grotendeels klaar zijn.

Zaterdag 2 december 1944

Juffrouw Berkemeijer wordt steeds zieker. Ontsteking aan de blaas en het nierbekken. Ze heeft flinke temperatuur en slapeloze nachten met veel pijn. We sturen Mini met een briefje weg om opnieuw aangesloten te worden. Dat zal gebeuren.

Zondag 3 december

Mien komt al voor de middag en blijft tot dinsdagmorgen. We zitten gezellig samen en gaan 's middags met alle zusjes bij elkaar bij Hoytink op visite; koffie, thee en speculaas van eigen grondstoffen. De wijkzuster komt nu ook dagelijks om de zieke te verfrissen.

Woensdag 6 december

St. Nicolaas heeft ons niet vergeten. Een kralensnoer, een mutsje en verschillende snuisterijen van zusjes.

Venlo en de andere maasbruggenhoofden door de Duitsers prijsgegeven (linkeroever). Bij Arnhem-Nijmegen niet zo vlot. Hier dagelijks druk in de lucht. Er vallen veel bommen in de buurt op spoorwegen e.d..

Zaterdag 16 december

Duits offensief in 't westen op de stellingen van het 1e Amerikaanse leger. De Duitsers heroveren 'n deel van eigen grondgebied terug en 'n stuk van België. In de Ardennen blijven ze steken. Aan beide zijden grote verliezen en de hevige gevechten duren voort. Nieuw Duits vliegtuig (slagbombardements-) in de strijd.

Berkemeijer komt terug uit Zevenaar met verlof. De zieke ligt nu beneden in de warme kamer om opnieuw rillingen te voorkomen.

Zondag 23 december

Ruim 500 mensen van 't ziekenhuis van de Zusters van Gennep zijn in Harreveld aangekomen. Vader er ook bij. We halen hem bij ons in Groenlo bij de Snippert. We zijn wederkerig innig blij dat we elkaar weer teruggevonden hebben. Hij wordt bij de Snippert hartelijk ontvangen en heel goed verzorgd. Theunissen en vrouw van de Niersstraat Gennep zijn bij Dankbaar ondergebracht. De overigen blijven grotendeels in Harreveld maar moeten na de Kerstdagen verder op transport naar het noorden.

Het wordt nu winter. De vorst is plotseling ingevallen.

Zondag 24 december

Familie Frederix verenigt bij de Snippert. Vader vertelt nog in het nieuws van de Heimat: Alles geplunderd en rondom de huizen de grond onderzocht en omgewoeld. De kerk in Heijen helemaal vernield. De banken voor kachelhout gebruikt. Verwarmingsbuizen opengebroken waar de mensen nog veel verstopt hadden. Brandkast in de kerk geplunderd. Het huis G.en H. Peters aangestoken. Bij ons de verlichtingsgenerator afgebroken, een kist met kleren uit de grond gehaald, alle ruiten uit het huis en waarschijnlijk nog veel meer vernield. Alleen Stef. Lintzen en de Knip zitten nog in Heijen. In Siebengewald nog 'n 50 boeren en verder zuidelijk nog niets geëvacueerd.

Terwijl we gezellig bij elkaar zitten komt op eens Tiny Hofmans met Joop (tante Jo werd ook wel Joop genoemd) binnen. Ze zijn helemaal gefietst vanuit Groningen. 150 km in 1 dag. We hadden al dien tijd niets meer van haar gehoord, want pastoor wou uit voorzichtigheid niet hebben dat ze schreef. (Dinsdagavond weer vertrokken naar Borculo en woensdagavond om 6 uur 's avonds in Tolbert terug.)

Dan komt Wim Willems binnen en het stel is compleet.

Kerstmis

Wat we zeker verwacht hadden Kerstmis in vrede thuis te vieren is niet uitgekomen. De 4e Kerstmis in de oorlog nu zelfs in ballingschap. We moeten het dit jaar zonder nachtmis stellen, zonder kerstliedjes en familiesamenzijn.

's Middags zijn we genodigd bij te Bocht op de koffie. Met 14 man zitten we rond de boerentafel. We maken 't ons zelf maar gezellig door wat zang ten beste te geven.

Zondag 31 december

Oudejaarsavond. Het elektrisch licht gaat 2x eventjes uit. De carbidlamp komt op de proppen. Ik zal ze aansteken in het donker. Maar de bussen vallen uit elkaar en er komt wat water op de carbid. De lucifer maakt het zaakje compleet en er komt een vlam van een meter hoog met een plof. We schrikken ons een aap. Kinderen aan 't huilen. We dachten minstens dat het huis in brand stond. Maar Berkemeijer redt de situatie en blaast tenslotte de vlam uit. Ik was pikzwart in 't gezicht en hals en m'n handen aardig verschroeid. Ik heb ze de hele avond in koud water gehad, zodat blaasvorming is voorkomen.

Juffrouw Berkemeijer ligt nog steeds in bed. Haar zuster komt meestal 's morgens het eten koken. De rest van het huishouden is aan mijn zorgen toevertrouwd maar meneer is een goede steun voor mij zodat ik het werk nu best af kan.

Met de oorlog gaat 't weer iets vooruit. De Duitsers zijn in bloedige gevechten tot staan gebracht bij Dinant. Rochefort wat de Duitsers heroverd hadden is weer in Amerikaanse handen.

Maandag 1 januari 1945

We gaan gezamenlijk naar de Snippert om vader nieuw jaar te wensen. Hij ligt weer in bed: de ingewanden van streek. Nel loopt lastig met haar wond aan 't been, die maar niet dicht wil.

Wim Willems is ook weer op 't appèl. Ze zijn met een 25 man op doortocht naar Friesland. Nu gestationeerd in Hengelo Gld. Van daaruit gaan ze op eigen houtje naar Delden Overijssel, waar ze blijven hangen.

Siebengewald geweld moet evacueren op 'n 50 boeren na. De familie M. Kessels komt naar Groenlo waar ze bij de Zwarte Jan ondergebracht worden.

Zondag 7 januari

Zondagmorgen 8 uur bericht in Bergen dat ze om 10 uur er uit moeten zijn. Na een moeilijke zwerftocht in sneeuw en regen met veel tegenslagen -o.a. 12 doden onderweg- bereiken ze donderdag Lichtenvoorde. De families van Dijck, van Bommel, Kusters en juffrouw Boumans zijn er ook bij.

Zondag 14 januari

Frits, Harrie, Koba, An, Mien en ik gaan te voet naar Lichtenvoorde om de nieuwe evacu  's op te zoeken. Lies van Bommel ligt ziek op het stro. Daarom zullen zij ook niet verder mee optrekken. Zij blijven daar in 2 verschillende huisgezinnen verdeeld. Lies bij Elbers Op 't Zand B286b Harreveldseweg Lichtenvoorde.

Mien gaat naar Frank, een boer in Groenlo, dicht bij mij.

Maandag 15 januari

De evacu  's uit Bergen komen hier door Groenlo. Ze worden bij Frank op 'n warm kop koffie onthaald, tenminste de familie van Dijck, waarna ze verder optrekken naar Eibergen.

Intussen is Frits met Harry van Dijck de boer op om ze hier onder te brengen. Het lukt. Familie van Dijck bij te Brake in Rekken. De oudste jongens hier bij de boeren. Familie Custers en Valckx bij Veehof en de Ruiter. Familie Zegers van Ayen in Beltrum.

Zondag 28 januari

's middag 4 uur 2 harde slagen V1 in Aalten op de pastorie neergekomen. 4 doden. 's Avonds half tien weer 2 harde slagen V1 in Groenlo op de Eibergseweg neergekomen. Een jongen van Koenders dood in Vrede getroffen.

Zondag 11 februari

De Canadezen zijn ten zuiden van Nijmegen in 't offensief. Gennep en Kleef bevrijd.

18 februari

Afferden bevrijd.

De hele week razzia's in de gemeente Eibergen.

Hulshof als gijzelaar opgepakt maar ontsnapt door 't WC-raampje. Dan de hele familie mee. Ook Marie en Harry van Dijck.

Marie en Jo worden het eerste weer vrijgelaten. 's Middags om + 6 uur. De familie Hulshof en pater Schullekamp om + 8 uur.

Koba gaat 's morgens vroeg per fiets naar Delden naar W. Willems.

Maandag 19 februari 1945

Kapelaan van de Haghen en Harry gaan naar Groningen.

Anna en ik 's middags te voet naar Lichtenvoorde. Daar alles oké.

Dinsdag Nel naar Doetinchem om vaders nieuwe hoed te halen. Zij bezoekt de familie Terpstra in Wehl die 't niet zo erg naar hun zin hebben.

Donderdag Hulshof weer vrij na melding.

Zaterdag 24 februari

+ 3 uur. Enige vliegers boven Groenlo gooien 4 bommen in de stad. De zaak van Dankbaar vernield. Verder 'n bom bij de Protestantse Kerk, Schuringa en op de Winterwijkseweg. De waterleiding begint op ongewone tijd plotseling met kracht te lopen, zodat onze schone keuken onder water staat als wij van een buurpraatje weer binnenkomen.

Ik heb nieuw klompschoenen gekocht. "ns kijken hoe lang deze het uithouden.

Turkije verklaart de oorlog aan Duitsland en Japan ingaande 1 maart. Ook Egypte, Syrië en Arabië.

Vrijdag 2 maart 1945

Venlo en Roermond en dus heel Limburg bevrijd. Ook Mönchengladbach en Krefeld zijn gevallen en ze vechten voor de Rijn bij Düsseldorf, Ruhrort en nog 6 km van Keulen. Tussen Kevelaer en Geldern ontmoette het 9e Amerikaanse leger de Canadezen.

Dinsdagavond is Harry teruggekomen van het Noorden. Met Tiny (Tina) naar Leeuwarden geweest waar ze Jo vonden in het St. Jozefspension Voorstreek 62. Toen samen (?) op de terugreis naar Beilen waar oom Mathieu en familie terecht gekomen zijn. Harry (welke Harry?) was lang niet in orde, weer vaak aanvallen. In Hoogeveen zitten de families Lintzen Kamp, Peters (Knip), J. Lamers Langenberg (?) en Martens ook geëvacueerd.

Donderdag 8 maart

Amerikanen trekken bij Remagen de Rijn over.

Maart brengt prachtig lenteweer, uitermate geschikt voor een grondoffensief, dat ook niet uitblijft.

Zaterdag 24 maart Amerikanen en Engelsen trekken op plaatsen tussen Emmerik en Wezel de Rijn over. Met zweefvliegtuigen worden duizenden parachutisten afgezet in dat gebied. Het worden nu spannende dagen. Wanneer zijn ze hier en worden wij bevrijd van alle oorlogsellende?

Palmzondag 25 maart

Drukke dagen van vliegers, beschietingen en bombardementen. 's Nachts druk transport van de Duitsers iedere dag eist slachtoffers. Enschede, Doetinchem, Varsseveld, Eibergen deze week gebombardeerd. Hier weer 2 slachtoffers door beschieting.

Maandag 26 maart

De eerste Tommy gezien.

Vanmorgen Beltrum beschoten. De jongens willen naar Zeddam dichterbij bevrijd gebied.

Zaterdag 31 maart 1945

Na de Mis waarschuwt de deken dat de mensen naar huis moeten gaan want de Tommy is op komst. Er moet nog vlug brood gehaald worden.

De Duitsers gaan overal op de loop. Ze laten nog gauw een paar bruggen springen. De eerste granaten komen in Groenlo. De kelder in met allerhande spullen. We kleden ons warm en bereiden ons op het ergste voor, want we vertrouwen het niet. Terwijl we de Engelse tanks aan horen komen zijn tegenover ons nog steeds +6 moffen bij De Groen met pantserfausten op de schouders aan 't lopen. Dat kan er nog eventjes fel erop aan gaan. Daarom maar in de kelder. Dan druipen de moffen toch af en gaan verder noordelijk in boerderijen.

Nu valt er wat te jatten: levensmiddelen van de moffen in de schoenfabriek en op het slachthuis. Met kruiwagens vol komen de burgers er vanaf.

Tegen 12 uur zijn de Engelsen op de markt. De vlaggen hangen uit en alles is versierd met oranje. Onderduikers en joden komen tevoorschijn.

De ondergrondse begint haar taak. De originele burgemeester is weer op het stadhuis waar ook de commandant zetelt. N.S.B.'ers worden nog dezelfde dag opgehaald en vastgezet. Vier boerderijen waarin nog moffen zaten die zich niet wilden overgeven worden in brand gestoken. Duitse krijgsgevangenen komen in groepjes hier voorbij. In Eibergen ondervinden de Engelsen meer tegenstand, maar **Zondag, Paasdag** is dat toch ook bevrijd en verder trekken ze. Hengelo en Enschede ook bevrijd.

We snoepen van de heerlijke Engelse zuurtjes chocola. Cigaretten worden ook de hele dag gepresenteerd. Het is net kermis.

Maandag 2 april

Frits, Nel en Wim Willems fietsen naar de Rijn met het doel thuis te komen. Ze zullen de zaak gaan onderzoeken en Nel zal terugkomen. Maar ze mogen de Rijn niet over. Er zou spoedig een regeling voor getroffen worden. Wim en Evert Willems, die ook meegefietsd zijn, blijven nu in Zeddam en zullen het deze week nog eens proberen. Lukt het niet, dan komen ze zondag terug naar Groenlo. En anders gaan Frits, Nel en Wim maandag weer proberen om thuis te komen.

Woensdag 4 april

De Engelsen staan voor Arnhem aan de Rijn. De Achterhoek is zo goed als bevrijd. Enschede, Hengelo en Oldenzaal ook. Nordhorn gevallen, verder Münster, Paderborn, Lipstadt, Hamm. Kassel, Fulda. De Amerikanen zijn in Gotha. De Russen vechten in de buitenwijken van Wenen.

Het is enorm druk verkeer op de weg. De ene tank na de andere. En dan weer troepenvervoer per auto. Ze zijn vriendelijk en royaal. De spertijd duurt nu van 's avonds kwart voor acht tot 's morgens half acht.

Zondag 15 april

De geallieerden zitten in de stad Groningen, Winschoten, Zwolle en trekken vanuit Deventer en Arnhem naar Apeldoorn. In 't westen is de hongersnood ten top gestegen. In Amsterdam staan volgens de radio 1500 lijken boven aarde,

De Amerikanen zitten in Maagdenburg, Hannover, Halle en Bayreuth. Nog 85 km van Berlijn (vrijdag). Wenen is in Russische handen.

Geestelijken, doctoren, politie e.d. evacués zijn deze week mogen vertrekken. Velen proberen het zonder bewijs en komen ook niet terug, zo ook Frits, die donderdag vertrokken is.

Kapelaan van de Haghen is donderdag ook gegaan en beloofde zaterdag terug te komen maar is er nog niet.

Verleden zondag voetbalwedstrijd Grol-Eng. Grol verloren met 2-0. Vandaag weer een match.

Dinsdag

Kapelaan terug. Hij is bij ons in huis geweest. Er staat niets meer in. Het kantoor is weg.

Verder nog goed bewoonbaar. Gennep is een drukke post: 3000 Tommy's. In gemeente Bergen alweer + 500 man. De burgemeester R. Geurts alweer druk werk aan de gemeente.

Kapelaan komt Frits in Limburg tegen, dus die komt wel thuis.

Vrijdag 20 april

Kapelaan vertrekt weer naar Limburg in een auto zonder(?) Marie en ons Nel. An kan nergens aan een bewijs komen om de Rijn te passeren. Ook geen fiets. Ze geeft het dan maar op.

Zaterdag 21 april

Harry vertrekt met Piet van Dijck op de fiets naar Limburg.

Pastoor van Groesbeek komt terug. Van zijn parochie niets over. Hij is nu bij pastoor Litjens in Nijmegen. Van deze hoort hij dat van de familie in Deest vader, moeder en zoon gedood zijn door een V1. Van dokter Koenders van Gert (?) zijn twee jongens bij de pastoor ondergebracht.

De Russen vechten in de buitenwijken van Berlijn. Amerikanen en Russen reiken elkaar de hand nabij Dresden. Bremen nauw ingesloten. Hamburg van nabij genaderd. Amersfoort nog steeds niet bevrijd. Hevige gevechten daar in de buurt.bevrijd. Apeldoorn al eerder bevrijd.

Wieringermeerdijk laten springen de polder onder water. Zo ook Beemster, Schermer. Rond Amsterdam alles onder water. Ten noorden van Amersfoort en bij Muiden dito. De sluizen van IJmuiden nu ook opengezet zodat er ook zout water op het land komt.

Maandag 23 april

Kapelaan Marie (?) Gielen en Nel vertrekken naar Limburg samen op een pasje. Dit brengt de chauffeur de volgende dag bij Hoytink zodat An, Nel en Fien Willems enRosenboom (?) daar nog eens gebruik van kunnen maken. Die gaan.

Woensdag ook met een auto van Compagnie 301 hier aan de school. Ze zullen een brief schrijven. 's Avonds zie ik het kleine chauffeurkje met de bril op juist terugkomen. Savely arrived ! No letter. Tomorrow.

Donderdag gaat de kapitein zelf naar Gennep dus ook geen brief.

Vrijdag gaat het pakje van Zeegers mee wat hij woensdag te laat bracht.

Zondag 29 april

Ik merk wel dat ze (tante Leen zal hier wellicht de familie Willems bedoelen, daardoor moeten zij langer blijven) het voorgoed voor ons bedorven hebben. Want nu nemen ze nog geen brief van mij meer aan. Dan hoeven we ook niets meer van hen te verwachten. Dus maar geduld.

Himler biedt Engeland en Amerika de capitulatie van Duitsland. Slechts aanvaard indien het Engeland, Amerika en Rusland wordt aangeboden.

Chaotische toestanden in Beieren. München opstand.

In West-Nederland weinig activiteit. Voorbereidingen zijn getroffen voor het uitwerpen van voedselpakketten door geallieerde vliegtuigen boven bezet Nederland.

Verplichte melding van alle onderofficieren en officieren van land- en zeemacht.

Volgens een bericht van Himler aan de afgevaardigden op de vredesconferentie te San Francisco zou Hitler stervende zijn en waarschijnlijk de capitulatie van Duitsland niet overleven. Goering is dood na deze week zijn ontslag gevraagd te hebben, ofwel hij is met vrouw en kind in een vliegtuig ontsnapt enige tijd geleden. De Russische en Amerikaanse legers hebben zich op verschillende plaatsen verenigd. In 't hartje van Berlijn wordt gevochten boven en onder de grond.

Maandag 30 april

Mussolini terechtgesteld door de vrijheidsbeweging.

Dinsdag 1 mei Hitler dood en Goebbels.

Woensdag val van Berlijn. Val van alle Duitse legers en west-Oostenrijk.

Donderdag val van Hamburg

Vrijdag val van Kiel

Zaterdag capitulatie van de legers in Nederland. N-W. Duitsland, Denemarken en de W. Friese eilanden met Helgoland.

Donderdag 3 mei

Koningin Wilhelmina en prinses Juliana per vliegtuig in Gilze-Rijen aangekomen. Ze verblijven voorlopig in Breda. Per vliegtuig, schip en vrachtauto worden door de geallieerden levensmiddelen naar het bezet gebied gebracht in zeer grote hoeveelheden.

Hans Hulshof vertrekt met een auto van de Tommy's via Gennep naar Gemert met brieven voor thuis op zak.

Zaterdag 5 mei

Heel Nederland vrij. Oranje feesten: optocht en bal.

Zondag 6 mei

Onverwachts blij nieuws van vrouw Kessels dat we a. s. zaterdag met een auto mee kunnen naar Limburg.

Maar 's woensdags wordt het weer afgeketst. Dat is een teleurstelling.

Jan komt van de Wieringermeer via Friesland en vertrekt donderdag met Mien per fiets naar huis.

Zaterdag 12 mei

De familie Willems laat ons in de steek en gaan er met Verver tussen uit. Ook de familie Kessels. Nu zitten we nog alleen te koekeloeren. Van de Riet ontvangt een circulaire dat alle Limburgse evacués zich ten spoedigste moeten melden. Weer een lichtpunt.

Zaterdag 19 mei

We zeggen Groenlo vaarwel en vertrekken met Verver naar huis. Vader, Koba, Marie en ik, zei de gek. In Zieuwent komt er nog een huishouden bij zelfs 2 met zeer veel bagage. We zitten opgepropt in de auto. In Velp gaat het doek omlaag en wij zitten in een benauwde donkere ruimte opgesloten en moeten ons koest houden tot over de Waalbrug in Nijmegen. Dan wordt het Limburgs volkslied alvast ingezet. De spanning groeit tot we eindelijk+ 5 uur ons huis bereiken, zwart van de stof en stijf van het zitten vanaf 11 uur.

Kantoor, broeikamer en voordeur zijn weg. De keuken is aan die kant dicht geplankt. Het tocht van alle kanten want deuren zijn in het hele huis niet te bekennen. De ramen die we er hier en daar voorgezet hebben passen niet goed dus tocht. De binnenmuren zijn nog gescheurd. In het plafond van de kelder is een groot gat. Daar lag het vol puin evenals de keuken oorspronkelijk. Het dak van de paardestal en varkenshuis is onherstelbaar. Van de 5 kippenhokken is niets meer over gebleven als wat puin. De weien staan vol tentjes gemaakt van deuren en latten van de Tommy's die intussen weer vertrokken zijn. Valse ach tributen (?) mogen wij hebben: stoelen, tafels, nachtkastjes, lopers en matten. Die komen goed te pas. De kamers die nog bewoonbaar zijn hebben we ingericht als meisjes- en jongensslaapkamer. Een bed voor vader, de rest matras sen van de Tommy's op de grond met strozak erop. Ook een divan. We slapen als prinses en kunnen 's avonds in bed gezellig praten met allen want in de tussenmuur is ook nog een gat.

Pinksteren

Drie H. Missen in de zaal van Hermsen. Pastoor Sloot begint al weer te organiseren en bespreekt 's middags met de hoofden van de gezinnen de belangrijkste kwesties van het ogenblik.

Pinkstermaandag 21 mei

We houden geen zondag. Het regent veel. Stoppen en naaien enz. 's Avonds komt Tiny Hofmans plotseling thuis van de fietstocht van Groningen.

Dinsdag 22 mei

Anna vertrekt naar Winssen om de overgebleven kinderen van de familie Litjens van Deest te verzorgen. Nel gaat naar Nijmegen naar de oorarts. Marie en ik beginnen met de opruiming van het puin van het kantoor maar dan begint 't weer te regenen.

Hierna staat het volgende in een totaal ander handschrift:

*G.O. Davies
59 Richard Street
Mardy
Rhondda
Glamorgan
South Wales*

Vervolgens schrijft tante Leen: *Dit is "the sergeant with the little gree (grey) hair"*

Vrijdag 25 mei

Nel vertrekt met 'n Gennepse auto naar Posterholt met Greet Bos. 's Middags komen de Tommy's opnieuw hier. Ze slaan hun tenten op in de wei en komen geregeld een praatje maken. Verder geen last ervan. +60 man met 4 à 6 sergeants die we het beste leren kennen. Ze zijn heel gezellig in den omgang maar erg veel krijg je er niet van los.

Maandag 4 juni *vertrekken ze weer. Dan kunnen we opnieuw gaan organiseren. Half Heijen komt kijken of er geen deuren of stoelen e.d. van hun bij is.*

Marie en ik gaan naar de Oirloose kermis. Het is zeer druk in de danszaal. Over Wanssum terug. Daar zitten ze in het varkenshuis. De rest totaal uitgebrand. Tante Leen kan haast niet meer lopen. Oom Frans is erg mismoedig gestemd. Lei Wijnhoven in Wanssum tot hoofd benoemd. Request opgesteld met handtekeningen van vele ouders dat ze hun kinderen niet naar school sturen met zo'n hoofd.

Maandagochtend krijgen we weer kuikens. Het vermeerderingsbedrijf herrijst. Een oud kippenhok staat er weer op de plaats van het nieuwe. (?)

Zaterdag 26 mei *is Jac Litjens thuis gekomen van zijn gevangenschap in Duitsland. Frans en Jan zijn in 't Engelse leger. Frans zit in Engeland en Jan in Zeist.*

Jo – Zr. Antonio is ook weer thuis sinds 24 mei (In Roermond).

Maandag 18 juni 1945

Vandaag begonnen in mijn nieuwe werkring nl. op het kantoor van de wederopbouw afdeling burgergezinnen ten huize van M. van Bommel Bergen. Meneer Rademaker uit 's Hertogenbosch hoofdopzichter en R. Geurts gemeenteopzichter en chef de bureau. Anny Stevens uit Maashees is mede-schrijfster.

Het werk is me best bevallen. Het is gemoedelijk, gezellig druk en afwisselend.

De dagelijkse tocht van en naar Bergen per fiets eist veel van de banden. De beste band ligt op mijn fiets. Desondanks gaat hij in de eerste week vier maal kapot. Het is hopeloos maar ik geef niet op, want voor dit werk heb ik alles over. Aldus mijn conclusie aan het eind van de eerste week op 24 juni.

Zondag 8 juli.

Druk werk gehad op kantoor. Loonstaten controleren en nieuwe opmaken van de gemeentearbeiders over de maanden maart-april en mei. Hopeloos gemodder van allerlei todjes papier met onvolledige gegevens die nooit kloppend zijn te krijgen. De laatste avonden gewerkt tot 't te donker was om te zien + 10 uur.

Vanaf 26 juni bij van Dijck in de kost en slapen bij van Bommel.

Gisteren –vrije zaterdagmiddag- gewerkt tot 's avonds 8 uur. De hele middag zonder onderbreking gewerkt. Nu zijn de puzzels zo goed als opgelost. Ik moest al liftende naar huis want ik was ook zo gekomen. Had dus geen fiets bij me. Maar 's zaterdag 's avonds zijn de auto's schaars dus R. Geurts zal me met de motor thuis brengen. 't Was een heerlijke rit in de frisse avond.

Deze week is opzichter Derks bij ons geweest. Het voorhuis zal gesloopt worden en binnen enkele weken zal begonnen worden met de bouw van een noodwoning. Marie is gisteren per motor met van Veen, politieman naar Sint Odiliënberg vertrokken. Terug met Bertha W. er op.

Vader is niet voor een noodwoning. Daarom zal het huis niet afgebroken worden maar een noodvoorziening worden getroffen.

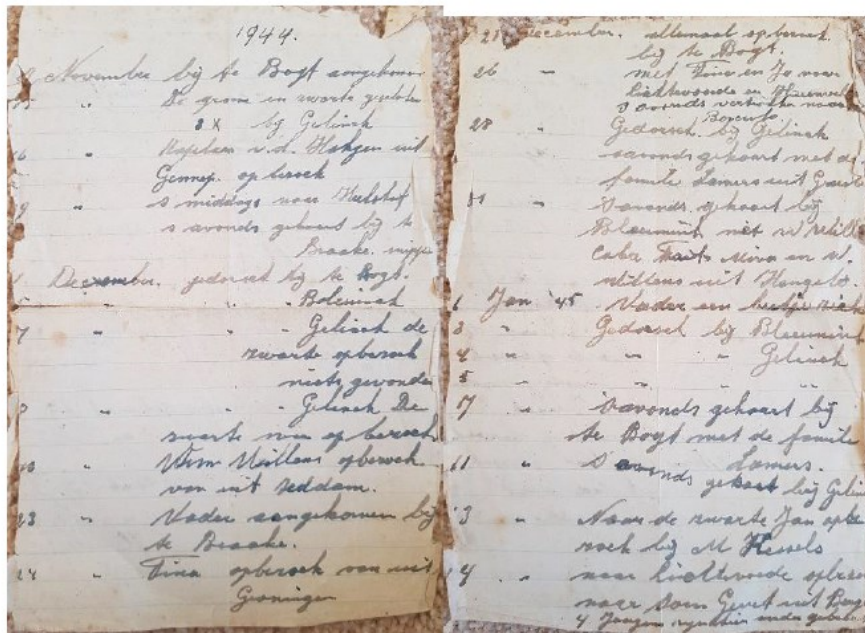
Omstreeks september is het huis zover klaar dat we tegen regen en kou nu beter beschermt zijn. Het kantoor is weer opgebouwd, plafond hersteld en dak dicht gelegd. Maar nog geen slaapkamer opgebouwd.

De jongens slapen nu in het kantoor en vader houdt kantoor in zijn slaapkamer. De meisjes slapen in de voorste kamer.

Abrupt einde, meer is er helaas niet.

7. Zakboekje Vader, Ome Harry, evacuatieperiode

Na het overlijden van mijn vader, Ome Harry vond ik tussen zijn persoonlijke dingetjes in de brandkast een blaadje met aantekeningen op een voor- en achterkant over de evacuatieperiode in 1944/45. Dit blaadje heeft hij blijkbaar ooit uit zijn toenmalig zakboekje gescheurd. Het hierna volgende cursief gedrukte is overgetypt vanuit zijn handschrift en komt goed overeen met het dagboek van tante Leen.

Op de voorkant van het blaadje staat:

1944

9 november bij te Bogt aangekomen

15 november de groene en zwarte

geschoten 3 x bij Gelinck (De zwarten zijn de leden van de WA (weerbaarheidsafdeling), zij dragen grote zwarte petten en glimmende laarzen. Oppericht door Mussert. Op het eind van de oorlog traden veel WA'ers toe tot de Nederlandse SS)

16 november kapelaan v.d. Hahgen uit Gennep op bezoek

19 november 's middags naar Hulshof

's avonds gekaart bij te Braake, de snippert

1 december gedorst bij te Bogt

5 december gedorst bij Bleuminck

7 december gedorst bij Gelinck, de zwarte op bezoek niets gevonden

8 december gedorst bij Gelinck, de zwarte weer op bezoek

10 december Wim Willems op bezoek vanuit Zeddam

23 december Vader aangekomen bij te Braake

24 december Tina op bezoek vanuit Groningen

Op de achterkant van het blaadje staat:

25 december allemaal op bezoek bij te Bogt

26 december met Tina en Jo naar Lichtenvoorde en Harreveld, 's avonds vertrokken naar Borculo

28 december gedorst bij Gelinck

's avonds gekaart met de familie Lamers uit Groenlo

31 december 's avonds gekaart bij Bleuminck met W. Willems, Coba, Frits en W. Willems uit Hengelo (waarom twee keer W.Willems ? Ik denk een vergissing.)

*1 januari **1945** Vader een beetje ziek*

3 januari gedorst bij Bleumink

4 januari gedorst bij Gelinck

5 januari gedorst bij Gelinck

7 januari gekaart bij te Bogt met de familie Lamers

11 januari gekaart bij Gelinck

13 januari naar de Zwarte Jan op bezoek bij M. Kessels

14 januari naar Lichtenvoorde op bezoek naar Oom Gerrit (van Dyck) uit Bergen. 4 jongens zijn hier ondergebracht. (? –gedoken).